

SINIF VE KİTLE SENDİKACILIĞI

Aydınlık Dergisi, 6 Ağustos 1994

Yıldırım Koç

Kavramlarla anlaşıyoruz. Ancak bazen anlaşmamıza kavramlar engel oluyor. Bazan bazı kavramlar, içerikleri tam anlaşılmadan, bazı hareketlerin "alameti farikası" olarak savunuluyor. Kavramlar bazen gerçekliği kavramamıza yardımcı olurken, bazan, öğrenme özürülülerin elinde, abesle iştigale varan anlamsız tartışmaların kaynağını oluşturuyor.

"Sınıf ve kitle sendikacılığı" kavramı da böyle. Bu kavrama karşı değilim. Ama bu kavramın nasıl ortaya çıktığını ve içeriğini bilmeden sürdürülen bazı tartışmaları ve kavram fetişizmini çok anlamsız buluyorum.

DİSK (Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu) 1967 yılında kuruldu. Kuruluş belgelerinde "sınıf ve kitle sendikacılığı" kavramı yok. DİSK'i kuranların "devrimcilik"ten ne anladıkları da şöyle ifade ediliyor: "Biz devrimciliği; bugünkü tutucu, gerici, ekonomik, sosyal ve politik ilişkilerin Anayasa uyarınca değiştirilmesi ve Anayasa ilkelerinin hayata uygulanması anlamına alıyoruz."¹

DİSK Tüzüğü'nde başlangıçtan itibaren şunlar belirtiliyor: "İşçi sınıfının sorunları tam bağımsızlığa kavuşmuş toplumcu bir düzende çözümlenir." (3-a) "Emekçilerin, tüm haklarını alabilmesi yalnız mesleki mücadele ile mümkün değildir. Bunun yanısıra Anayasadaki demokratik haklarını kullanarak, siyasi mücadele yapmaları da gereklidir. Bu mücadele, işçi sınıfının varlığının tam bilincine kavuşturarak, insanın insanı sömürmesi esasına karşıt bir amaç güder."^(3-e)

DİSK'in 6. Kongresi (Aralık 1977) sonrasında yayınlanan Tüzüğe kadar tüm tüzüklerde bu madde aynen korunmuştur. 1980 yılındaki Kongre'de de Tüzüğün bu maddesinde bir değişiklik olduğunu sanmıyorum. Peki, bu "sınıf ve kitle sendikacılığı" kavramı nereden çıktı?

DİSK'in 5. Genel Kurulu 21-24 Mayıs 1975 tarihlerinde toplandı. Genel kurulda alınan kararlarda da "sınıf ve kitle sendikacılığı" kavramı geçmiyor². Ancak, tabanın söz ve karar sahibi olduğu genel kuruldan sonra, 1974 Kasım'ından beri ara verilmiş DİSK Dergisi'nin Ekim 1975'te yeniden yayıma başlayan ilk sayısında birdenbire bir yazı yayınlanıyor: "Devrimci Sendikacılık: Sınıf ve Kitle Sendikacılığı"³. "Devrimci sendikacılık"tan DİSK'i kuranların anladıkları ile, 24 Mayıs 1975 tarihinde DİSK yönetimine gelenlerin anladıkları birbirinden çok farklıdır. DİSK Tüzüğü'nde ve kararlarında yer almadan DİSK'in politikası olarak DİSK Dergisi'nde sunulan bu kavramın içeriğinin ayrıntılı olarak tartışılması gerekir. Ancak vurgulanması gereken nokta, bu kavramın evrensel ve tüm zamanlar için geçerli bir kavram olmadığı ve DİSK'in yetkili organlarında tartışılmadan ve karara bağlanmadan DİSK'in politikası olarak sunulduğudur.

DİSK'in, bazı önemli yönetim karışıklıklarından sonra 1977 yılı Aralık ayında toplanan 6. Genel Kurulu'nda alınan kararlar arasında da "sınıf ve kitle sendikacılığı" konusunda bir karar yer almıyor. Yalnızca 6 no.lu kararda, "sınıf sendikacılığının temel ilkesinden biri sendika demokrasisinin en geniş ölçüde uygulanmasıdır" deniliyor⁴.

¹DİSK, **DİSK Kuruluş Bildirisi, Ana Tüzüğü** (2. Baskı), Yay.No.2, İstanbul, 1968, kapak.

²Bkz. **DİSK, V. Genel Kurul Belgeleri**, Yay.No.17, İstanbul,1975.

³Bkz. **DİSK Dergisi**, Sayı 15, Ekim 1975, s.40-41. O zamanki TKP'nin üst düzey yöneticilerinden biri, 1991 yılındaki bir konuşmamızda, bu kavramın Fransız Komünist Partisi ile yakın ilişkili Genel Emek Konfederasyonu'ndan (CGT) alındığını söyledi.

⁴DİSK, **6. Genel Kurul Kararları**, Yay.No.24, İstanbul, 1978, s. 14.

DİSK'te Aralık 1977 Genel Kurulunda yönetime seçilen Abdullah Baştürk ve arkadaşları da, ideolojik olarak çok farklı çizgideki eski yönetimin Türkiye'ye getirdiği bu kavrama sahip çıktı. 1-4 Ağustos 1978 günü Ören'de DİSK ve üye sendikaların yöneticilerinin katıldığı bir toplantı düzenlendi. Bu toplantıda görüşülen metin daha sonra DİSK Yönetim Kurulu tarafından 13-15 Şubat 1979 tarihinde kabul edildi. Daha sonra "Demokratik Sınıf ve Kitle Sendikacılığının Temel İlkeleri" olarak yayınlanan bu çalışma, bu kavram üzerine kurulmuştu⁵. DİSK, "sınıf ve kitle sendikacılığını egemen kılmak" amacıyla tek tip demokratik tüzüğü hazırladı. Tüzükte, DİSK üyesi sendikaların, "sosyalist bir düzenin hayata geçirilmesine ilişkin çalışmalarda bulunmayı ilke sayacağı" belirtiliyordu⁶. Bu formülasyon ve ilişkilerde önemli kuramsal hatalar yapıldığını ve bunların kaynağının da sınıf bilinci ile sosyalist siyasal bilincin birbirine karıştırılması olduğu kanısındayım. Ancak bu konuyu burada tartışmak olanaklı değil.

12 Eylül'den sonra "sınıf ve kitle sendikacılığı" kavramı çok yüzeysel bir biçimde tartışıldı. Kavramın içeriğinden değil de, biçiminden hareket edenler, buz üzerinde yazılar yazdılar.

Günümüzde sendikacılığın ilke ve hedeflerini belirlerken, bazı kavramlara alameti farika gibi sarılmak, varoluş ve ayrılık gerekçelerini fetişleştirilmiş kavramlarda aramak ve günümüz koşullarında içeriği doldurulmamış kavramlar ortaya atmak yerine, sorunları önyargısız tartışmanın daha yararlı olacağı inancındayım.

⁵ DİSK, **Demokratik Sınıf ve Kitle Sendikacılığının Temel İlkeleri**, Yay.No.28, İstanbul, 1979.

⁶ DİSK, **Tek Tip Demokratik Tüzük**, Yay.No.30, İstanbul, 1979, Madde 3.